

Valtuustoaloite luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi Ylöjärvellä

64/11.03.04/2021

KAUPVALT 01.02.2021 § 17

"Kansainvälisen luontopaneelin IPBESin (www.luontopaneeli.fi) mukaan nykyinen jopa miljoona laji on kuolemassa sukupuuttoon. Suomessa joka yhdeksäs eliölaji on uhanalainen. Luonnon monimuotoisuus, biodiversiteetti, on ihmiskunnallekin oleellisen tärkeä – se on suojakuoremme arvaamatonta tulevaisuutta vastaan. Eliölaajien ja luontotyyppien uhanalaistuminen eli luontokato jatkuu eikä kehitystä ole saatu katkaistua. Sen pysäyttämiseen tarvitaan eri tahojen yhteistyötä ja monenlaisia toimia. Myös kaupunkien päätöksillä voidaan lisätä elinalueiden monimuotoisuutta.

Pelkkä luonnonsuojelun alueiden perustaminen ei riitä luontokadon pysäyttämiseen. Eliölaajien ja luontotyyppien palautumiskyky eli resilienssi on heikentynyt jo niin paljon, että monet niistä eivät enää pysy elinvoimaisina ilman ihmisten kohdennettua apua.

Suojelun lisäksi tarvitaan uusia käytäntöjä, joilla monimuotoista luontoa ennallistetaan ja palautetaan. Pitkällä aikavälillä on tärkeää kehittää toimintatapoja, joissa luonnon vahvistaminen yhdistetään muihin ihmisten toimintoihin. Monimuotoisuuden vaaliminen ei ole vain välttämättömyys ja velvollisuutemme, vaan siitä voi muodostua lisäarvoa myös muulle toiminnallemme.

Nykyinen alueiden rauhoittamiseen perustuva luonnonsuojelu etenee Suomessa pääosin valtion hallinnoimana tai ohjaamana. Kaupungilla voisi olla merkittävästi nykyistä suurempi rooli paitsi luonnonsuojelun toimeenpanossa, myös uusien toimintatapojen kehittämisessä. Etenkin monimuotoisuutta lisäävien menetelmien toivoisi saavan vahvempaa jalansijaa.

Ylöjärvenkin kokoisessa kaupungissa monimuotoisen luonnon lisäämiseen on hyvät edellytykset, ja se voidaan tuoda osaksi asukkaiden arkiympäristöä. Silloin biodiversiteetin lisäämisen maisemallisista arvoista, terveysvaikutuksista ja ympäristökasvatuksesta saadaan suurin hyöty.

Alla on selostettu yhdeksän ydinkohtaa, jotka esitämme lisättäviksi kaupungin keinovalikoimaan luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi.

1. Tunnustetaan luonnonsuojelun tärkeys

Asetetaan kaupungille kunnianhimoinen tavoite luonnon monimuotoisuuden edistämiseen: pyritään biodiversiteetin vaalimiseen julkilausutusti.

Käytetään aktiivisesti kaikki mahdollisuudet uusien luonnonsuojelun alueiden perustamiseksi.

Asetetaan tavoitteeksi, että uusia menetelmiä kehitetään yhdessä yritysten, yhdistysten ja kansalaisten kanssa siten, että kokemukset ja osaaminen monipuolistuvat ja että uudet toimintatavat voivat levitä seutukunnalla tai valtakunnallisesti, ja että muualta opitut hyvät menetelmät otetaan käyttöön Ylöjärvellä.

2. Perustetaan Ylöjärvelle eri toimialojen yhteinen luonnon monimuotoisuuden lisäämishanke

Käynnistetään kaupungin eri toimijoiden yhteishanke, jossa liitetään monimuotoisen luonnon vaaliminen kaupungin muihin toimintoihin esimerkiksi varhaiskasvatuksen, koulutuksen, hyvinvoinnin, terveydenhuollon, liikunnan, harrastuksien, teknologian, taiteen ja kulttuurin sektoreilta.

Yleensä monimuotoisuuden suojelu kohdentuu kaupungeissa alueiden käyttöön, mutta kun aloitteen tekijän rooli annetaan muille kuin luonnonsuojelun tai maankäytön toimijoille, voidaan yhdessä löytää yllätyksellisiä tapoja yhdistää monimuotoinen luonto ja ihmistoiminnot toisiaan vahvistavalla tavalla. Strategiamme mukaisesti on mahdollista aloittaa kokeilukulttuurin hengessä ja sen jälkeen skaalata hanketta eri sektoreille.

3. Vahvistetaan ja monipuolistetaan maankäytön merkintätapoja

Luonnonsuojelualueet ovat tärkeä, perinteinen ja välttämätön tapa turvata arvokkaita alueita. Luontokadon torjunta vaatii sen ohella muitakin ratkaisuja, sillä suuri osa harvinaistuvista eliölajeista ja elinympäristöistä jää suojelualueiden ulkopuolelle.

Tunnistetaan muita kuin luonnonsuojelulla rauhoitettavien alueiden merkittäviä tyyppisiä ja kehitetään tapoja niiden merkintään ja huomioimiseen kaupungin eri toimissa. Luodaan uusista aluetyypeistä sellaisia, että monimuotoisuutta vahvistetaan niissä aktiivisesti ja suojelu yhdistetään muihin maankäytön toimintoihin. Tarkastellaan monimuotoisuuden huomioimisen kirjaamista myös kaupungin tontinluovutusten ehdoissa.

Kaupungin maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa otetaan käyttöön uudenlaisia maankäytön tyyppisiä, merkintätapoja ja hoitoluokituksia.

Kehitetään uudenlaisia kaavamerkintöjä esimerkiksi uhanalaisten eliölajien, elinympäristöjen ja luontotyyppien vaalimiseen ja niiden lisäämiseen. Ollaan aktiivisesti mukana luomassa seudullisesti uusia tällaisia merkintätapoja yhdessä muiden kaupunkien ja toimijoiden kanssa.

4. Lisätään ekologinen ennallistaminen kaupunkien metsien hoidon työkalupakkiin

Kaupunkien metsien hoitoa on yleensä suunniteltu metsätaloudesta periytyvillä menetelmillä kuten päätehakuilla ja harvennuksilla. Ekologisen ennallistamisen lisääminen kaupunkien metsien hoidon työmenetelmiin monipuolistaa kaupungin metsien hoidon tapoja.

Monimuotoisuudeltaan heikentyneiden alueiden luontoarvoja voidaan palauttaa ekologisen ennallistamisen avulla, esimerkiksi lisäämällä lahoppuuta tai kulottamalla. Sekä lahoppu että palanut puuaines ovat tärkeitä monelle uhanalaiselle eliölajille. Palanut metsä on myös vaikuttavan näköinen ja olisi vetovoimainen ulkoilualue, jossa kaupunkilaiset voisivat seurata luonnon kehittymistä palon jälkeen.

5. Vaalitaan suunnitelmallisesti kaupungin uhanalaisia eliölajeja

Kehitetään paikkakunnalle tyyppisten uhanalaisten eliölajien elinympäristöjä ohjelmallisesti ja strategisesti. Tunnistetaan uhanalaisten lajien esiintymispaikat ja vaalitaan niiden nykyisiä elinympäristöjä suojelemalla ja hoitamalla.

Tehostetaan suojelua ennallistamisella, jonka avulla kohteena olevaa lajia lisätään uusille sille soveltuville alueille. Huomioidaan valitut eliölajit strategisissa suunnitelmissa, linjauksissa ja maankäytön kaavamerkinnöissä, hoitoluokituksissa ja luonnonsuojelualueita perustamalla.

Alueet eliölajien elinympäristöjen vahvistamiseksi valikoidaan siten, että uhanalaisten lajien suojelu on sovitettavissa muihin maankäytön tavoitteisiin. Yhdistetään kohteena olevan eliölajin vaaliminen ja kaupungin muut toiminnot toisiaan vahvistavalla tavalla.

Muodostetaan osaamis- ja oppimisverkostoja valittuun eliölajiin liittyen esimerkiksi yritysten ja yhdistysten kanssa.

Tutkitaan ja luodaan menetelmiä lajin yksilöiden kasvattamiseksi kenties myös viljelemällä. Viljelyllä tuotettuja yksilöitä voidaan siirtää luontoon eliölajin uusien elinympäristöjä perustettaessa.

6. Perustetaan kaupunkiniittyjä tukemaan paikallisia kasvilajeja

Kehitetään kaupungille oma niittykasvien siemenseos, jossa suositetaan paikallisia luonnonkukkia.

Niitty on joustava tapa lisätä monimuotoisen luonnon edellytyksiä kaupungeissa. Niittyjä voi perustaa monenlaisiin ympäristöihin: puistoihin, nurmikoille, tienpientareille.

Perustetaan uudet niityt siten, että ne vahvistavat ja lisäävät paikallisen lajiston elinvoimaa ja kytkeytyneisyyttä. Niityllä voidaan vaalia myös paikallisten uhanalaisten hyönteislajien ravintokasveja. Kasvilajien valikoimisessa voidaan harvinaisten lajien lisäksi painottaa kulttuurilajeja, jotka ilmentävät mennyttä vaihetta kaupungin historiassa.

7. Lisätään lahopuun määrää kaupungin viheralueilla

Lahopuun puute metsissä on Suomessa merkittävin yksittäinen tekijä, joka aiheuttaa eliölajien harvinaistumista ja uhanalaistumista. Lahopuuta voidaan lisätä kaupunkien metsissä, avoimilla niittymäisillä alueilla ja rakennetuissa puistoissa. Määritellään lahopuun lisäämisen tavoitteet ja toteutustavat.

Lisätään lahopuuta kaupungin viheralueilla – esimerkiksi leikkipuistoissa – siten, että se vahvistaa samalla alueiden esteettistä ja toiminnallista merkitystä. Kokeillaan uudenlaisen viheraluetyypin, lahopuupuiston perustamista. Sinne voidaan järjestelmällisesti siirtää kaupungista kaadettuja puistopuita lahoamaan. Tehdään kokeiluita lahopuilla elävien kääväkkäiden tai kovakuoriaisten aktiiviseksi kasvattamiseksi.

8. Lisätään pienelinympäristöjä kaupungissa

Kehitetään pienimuotoisia ratkaisuja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen. Pienelinympäristö eli mikrohabitaatti on pienialainen kohde, joka sopii jonkin eliölajin tai lajiryhmän elinympäristöksi. Se voi olla esimerkiksi kuollut puu, lammikko, oksista tehty keko, kivikasa, pienialainen niitty, eräänlainen paahdetasku, lehtikasa, pensas tai järeä vanha puu.

Pienelinympäristöjä voidaan lisätä myös monenlaisiin ihmisen voimakkaasti muokkaamiin paikkoihin, vaikkapa puistoihin ja tiealueille. Selvitetään kaupungin eri alueille sopivia pienelinympäristöjä ja luodaan malleja, joiden avulla niitä voivat tuottaa omatoimisesti myös kaupunkilaiset, yhdistykset ja yritykset.

9. Vahvistetaan asukkaiden osallistumista luonnonhoitoon

Kehitetään toimintatapoja kaupunkilaisten osallisuuden lisäämiseen luonnonhoidossa ja -suojelussa. Opastetaan ja kannustetaan heitä vaikuttamaan konkreettisesti lähiympäristöönsä. Muodostetaan kohteiden luonnonhoidon säännöt yhdessä asukkaiden kanssa.

Paikalliset asukkaat ja yhteisöt voivat olla merkittävässä roolissa luonnonsuojelun uusien menetelmien kehittämisessä. Kaupunki voi tunnistaa ja edistää paikallisia ratkaisuja luonnon monimuotoisuuden vaalimiseen sekä kannustaa ja aktivoida asukkaita toimimaan monimuotoisen elinympäristönsä hyväksi.

Lähde: Nieminen ”Kaupungit luonnon monimuotoisuuden vaalimisen kärkeen”, 2021

Ylöjärvellä 1.2.2021
Vihreä valtuustoryhmä"

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KAUPHALL 22.02.2021 § 83

Vs. kaupunginjohtaja ehdottaa:

Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen ympäristölautakunnalle, tekniselle lautakunnalle, vapaa-aikalautakunnalle ja asukaslautakunnalle lausuntoa varten.

Päätös Hyväksyttiin sillä esittelijän tekemällä lisäyksellä, että lähetetään aloite lausunolle myös sivistyslautakunnalle.

Ympäristölautakunta 21.09.2022 § 127

Valmistelija Maisemasuunnittelija Kaisu Wallin

Ylöjärven kaavoitus on tutustunut vihreiden valtuustoaloitteeseen ja vastaa osaltaan esitykseen luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi Ylöjärvellä. Aloitteessa todetaan, että monimuotoisuus ei ole vain välttämättömyys ja velvollisuutemme, vaan siitä voi muodostua lisäarvoa myös muulle toiminnallemme. Aloitteessa on esitetty yhdeksän kohtaa, joilla kaupunki voi vaalia luonnon monimuotoisuutta ja saada siitä lisäarvoa. Kaavoituksessa tunnistetaan kasvanut tarve luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi.

Kaavoituksen on lain (MRL 5§) mukaan velvollisuus vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävän vaikutusten arviointiin perustuen edistää mm. hyvän elinympäristön luomista eri väestöryhmille sekä luonnon monimuotoisuuden ja muiden luonnonarvojen säilymistä laajentuvassa ja tiivistyvässä

yhdykskuntarakenteessa. Kaavoituksen tulee kaavaa laadittaessa (MRL 9§) selvittää ajantasainen tieto alueesta ja kaavan vaikutukset alueen nykytilaan. Kaavoituksessa käytetään Suomen Lajitietokeskuksen ylläpitämää Laji.fi viranomaisportaalia, jossa voi tutustua lajeihin ja niiden esiintymiseen sekä kirjata omia luontohavaintoja.

Ympäristöministeriä valmistelee kansallista biodiversiteettistrategiaa ja toimintaohjelmaa luonnon ennallistamistavoitteille. Tavoitteita on jo asetettu kaupungeille, joissa asukkaita on yli 20 000. Ympäristöministeriön mukaan ensimmäinen tavoite on, että vuoden 2021 tasolta ei tulisi nettohäviötä kaupunkien viheralueissa. Ylöjärven kaupungin ja myös muiden kuntien haasteena on luonnon monimuotoisuuden nykytilanteen määrittely ja ennallistavien toimien mahdollistaminen.

Ylöjärven kaavoitus tekee yhteistyötä kuntalaisten, kunnan eri toimialojen, sekä seudun että kansallisten toimijoiden kanssa luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Tätä peräänkuulutetaan myös valtuustoaloitteessa.

Kaavoituksessa vireillä olevia asioita.

Ylöjärven kaupunki kuuluu valtakunnalliseen Hiilineutraali kunta -verkostoon (Hinku), jossa myös luontokatoa ratkotaan kaupungin eri toimialoista muodostuvassa työryhmässä. Työryhmä päivittää ilmastotiekarttaa huomioimaan paremmin myös, miten kaupungin eri toiminnoissa edistetään luonnon monimuotoisuutta. Hanke on tärkeä kaavoitukselle ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja sopeutumiseen edistävien menetelmien tarkastelussa. Ylöjärven kaavoitus on mukana Suomen ympäristökeskus SYKE:n ja Kuntaliiton koordinoimassa Luontokunnat-verkostossa, joka tehostaa kuntien luonnon monimuotoisuustyötä ja edistää luontopohjaisia ratkaisuja kaupunkirakenteessa. Verkosto on Ylöjärven kaavoitukselle tärkeä luontotietoisuuden lisääjä ja verkostoitumisväylä kehittämistyön saralla.

Ylöjärven kaavoitus on osoittanut kiinnostuksensa viherkerroinohjelman käytölle ja saanut kaupungilta kokeilurahaa ohjelman toteuttamismahdollisuuksien kartoittamiselle. Kaavaan sidottu viherkerrointavoite velvoittaisi suunnittelijan huomioimaan tontin viherpinta-alan. Menetelmän tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa kaupunkivihreää. Viherkerroinohjelman käyttöönotto edellyttää, että kaupungilla on tietoa nykyisestä viherrakenteestaan, jonka pohjalta kunta voi asettaa omat tavoitteensa. Kaavoitus jatkaa viherkerroinohjelman tarkastelua ja hakee tukea seutuyhteistyöstä. Kuntien yhteisestä viherkerroinohjelmasta on keskusteltu Tampereen Kaupunkiseudun kanssa.

Kaavoitus on käynnistämässä koko kunnan kattavaa strategista yleiskaavaa, jonka valmistelussa laaditaan tavoitellun kehityksen periaatteet. Strateginen yleiskaava ohjaa osayleiskaavojen ja asemakaavojen laatimista. Yleiskaavan yksi keskeinen teema tulee olemaan kaupungin viherrakenne.

Syyskuussa 2022 Ylöjärven kaupunki valittiin Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelman haastekimpputyöhön, jossa ratkotaan hyvinvointiin, kaupunkivihreään ja kaupunkisuunnitteluun liittyviä kestävyysaasteita poikkileikkaavan yhteistyön avulla. Ylöjärven tavoitteena on ratkaista, miten viherryttäminen sekä viheralueiden saavutettavuus ja monimuotoisuus yhdistettynä hyvinvoinnin edistämiseen voidaan kytkeä osaksi strategista yleiskaavaa.

Kaavoitus tekee tiivistä yhteistyötä ympäristötoimen, yhdyskuntatekniikan eri yksiköiden kanssa sekä muiden toimialojen kanssa luonnon monimuotoisuuden alueella ja jatkaa hyvän yhteistyön kehittämistä kuntalaisten, kunnan toimialojen sekä seudullisten ja kansallisten toimijoiden välillä tulevaisuudessakin. Kaavoituksessa seurataan aktiivisesti kansallista ja kansainvälistä keskustelua luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja uusien kaavamerkintöjen kehittämiseksi.

Myös Ylöjärven ympäristönsuojelu on tutustunut vihreiden valtuustoaloitteeseen ja vastaa osaltaan esitykseen. Ympäristönsuojelun näkökulmasta aloitteessa esitetyt toimet ovat varteenotettavia ja monimuotoisuuden vaalimisen tarve on tunnustettu myös ympäristönsuojelussa. Tällä hetkellä ympäristönsuojelu valvoo mm. ympäristönsuojelu-, jäte-, maa-aines-, vesihuolto- ja vesilain sekä maastoliikenne- ja vesiliikennelain mukaisia toimintoja, sekä ohjaa ja antaa neuvontaa erilaisissa ympäristöön liittyvissä kysymyksissä. Osaltaan ympäristönsuojelu pyrkii edistämään ja kehittämään Ylöjärven alueen luonnonsuojelua siten, että kunnassa olisi terveellinen, viihtyisä sekä kestävä ja monimuotoinen elinympäristö.

Pirkanmaan liitto ja Pirkanmaan ELY-keskus ovat laatineet Suomen ensimmäisen maakunnallisen luonnon monimuotoisuusohjelman, johon Ylöjärvenkin on mahdollisuus ottaa osaa tulevina vuosina. Ohjelman tarkoituksena on esittää yhteiset tavoitteet ja suuntaviivat sille, miten luonnon monimuotoisuutta Pirkanmaalla vaalitaan ja edistetään vuosina 2022– 2030. Vielä tämän vuoden aikana julkaistaan LUMO-toimenpidesuunnitelma, joka esittelee konkreetian tasolla toimenpiteitä, joita alueella tehdään kaudella 2023- 2030 luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi.

Tämän myötä myös Ylöjärvelle voitaisiin harkita oman monimuotoisuusohjelman laatimista ja ottaa käyttöön muissa kunnissa hyväksi havaittuja toimia. Ylöjärvi kuuluu myös luontokunnat-verkostoon ja lähitulevaisuudessa luonnonsuojelutyöhön liittyvää yhteistyötä on tarkoitus lisätä Tampereen kaupunkiseudun kesken.

Viime aikoina ympäristönsuojelu on saanut myös yhteydenottoja liittyen vieraslajien torjuntaan, ja tulevina vuosina Ylöjärvi voisi osallistua myös valtakunnallisiin vieraslajitalkoisiin, jossa kuntalaistenkin olisi mahdollista olla mukana (ns. soolotalkoot). Ympäristötoimi esittääkin, että Ylöjärvi osallistuisi valtakunnallisiin vieraslajitalkoisiin tulevina vuosina.

Esittelijä	Kaavoituspäällikkö
Päätösehdotus	Ympäristölautakunta päättää antaa selosteosan mukaisen lausunnon ja lähettää lausuntopyyntönsä edelleen tekniselle lautakunnalle.
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti. -----

Tekninen lautakunta 07.12.2022 § 214

Valmistelija Yhdyskuntatekniikan päällikkö Ari Jokihaara

Valtuustoaloitteessa on esitetty yhdeksän kohtaa toimenpiteiksi luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi.

Tekniikka- ja ympäristöosastolla ollaan avoimia kokeiluille ja uusille tavoille toimia. Vaikka alueiden perustaminen yksinomaan ympäristönsuojeluun ei ole esimerkiksi maankäyttöä toteuttavan yhdyskuntatekniikan toimialuetta, toiminnassamme toteutetaan myös luonnon monimuotoisuutta ja harvinaisia lajeja huomioivia toimenpiteitä. Luonnon monimuotoisuus pyritään huomioimaan monen kohteen suunnittelussa, josta konkreettisimpia esimerkkeinä ovat mm. Suojastenlahden kunnostamisen suunnittelu sekä Harjun alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Katujen ja kunnallistekniikan sekä asemakaavojen toteuttamiseen liittyvät luontoasiat on huomioitu jo asemakaavoituksen yhteydessä.

Suojastenlahden suunnittelussa erityisesti alueella oleva luonnon monimuotoisuus on suunnitteluratkaisuissa huomioitava tekijä. Tämä tavoite on asetettu jo hankkeen suunnittelun tarjouspyyntöaineistossa. Suojastenlahden nykytilanteen aiheuttama padotus on esimerkiksi tunnistettu mahdollisesti monimuotoisuutta ja paikallisia tulvametsiä tukevaksi tekijäksi, minkä lisäksi alueesta on tunnistettu muodostuneen myös otollinen elinympäristö useille korento-, vesiperhos-, kovakuoriais- ja sääskilajeille.

Suojastenlahden suunnitteluhankkeen aikana on teetetty asiantuntijatyönä luonto- ja hyönteisselvitys sekä linnustoseelvitys. Selvityksissä on keskitytty erityisesti korento-, vesiperhos-, kovakuoriais- ja sääskilajien selvittämiseen. Suunnittelutehtävässä asetettu kysymys on yhdyskunnan hulevesien johtamisen turvaamisen lisäksi, miten nykyinen lajisto voidaan ylläpitää ja miten johtamiseen tarvittava kunnostaminen vaikuttaisi lajistoon? Kunnostaminen voi olla myös lajiston säilyttämistä ja elinvoimaisuutta tukeva toimenpide.

Harjun alueella puolestaan tehdään yhteistyötä Suomen Luonnonsuojeluliiton Pirkanmaan piirin kanssa. Alueelle on perustettu mm. paahderinne, jonka avulla yritetään tukea vähenevien paahdealueiden erityisesti harvinaistuvaa ja uhanalaista hyönteis- ja kasvillisuuskantaa. Marraskuun lopulla on pidetty mm. yhteistyöpalaveri, jossa yhdessä Suomen Luonnonsuojeluliiton kanssa on käsitelty keinoja ja toimenpiteitä monimuotoisuuden ylläpitämiseksi sekä harvinaisten lajien elinympäristön ylläpitämiseksi tai luomiseksi. Seuraava tapaaminen on sovittu keväälle 2023.

Luonnon monimuotoisuuden näkökulma on mukana monessa yhdyskuntateknisessä selvitys- ja suunnitteluhankkeessa. Esimerkiksi Suojastenlahden suunnitteluvaiheessa käytetään ulkopuolista konsulttia, jolla on toimeksiannon toteuttamiseen käytettävissä riittävästi luontoalan asiantuntemusta selvitysten ja vaikutusten tuomiseksi suunnitelmaan. Tekniikka- ja ympäristöosasto on avoin uusillekin menetelmille, kunhan uusien aiemmin koeteltujen menetelmien riskit toteuttavassa toiminnassa ovat hallittuja.

Metsäomaisuuden hoidossa olemme avoimia uusille ajatuksille ja menetelmille. Peruseriaate kuitenkin on, että metsänhoidollisten toimien myötä metsästä korjattu puusto pyritään muuttamaan rahaksi ja myymään korjuun jälkeen. Kaupungilla ei ole sopimusta kenekään metsätoimijan kanssa, vaan metsänhoidolliset toimenpiteet voidaan toteuttaa omista lähtökohdista peräisin olevassa laajuudessa, omin menetelmin ja toimenpitein sekä omin aikatauluin. Metsätoimijan jättäminen pois vuodesta 2020 lähtien on ollut harkittua, sillä omaehtoinen toiminta mahdollistaa joustavuuden ajallisesti, toiminnallisesti ja talodellisesti. Omaehtoisesti korjattu puu voidaan laittaa myyntiin ja myydä suurimman ostotarjouksen tehneelle toimijalle vapailla markkinoilla.

Yhdyskuntatekniikassa on myös halu vähentää metsänhoidon ja luonnonhoidon vastakkainasettelua. Metsänhoito käsitteenä sisältää toiminnassa kaikki mahdolliset metsänhoidon keinot, jolloin toteutuksessa ovat vain mielikuvitus ja metsälaki rajana. Ainoat keinovalikoiman ääripäät eivät ole avohakkuulla tehty metsätulo ja täyssuojelu, sillä aiemmin mainittu omaehtoinen toiminta ilman metsätoimijaa mahdollistaa uusien ja monipuolisempien menetelmien käyttöönoton metsähoidollisten toimien toteuttamiseksi.

Lahopuun lisääminen on aiheena myös usein esillä. Havupuuvaltaisia metsiä kiusaavat jo tuholaiset ja taudit, joille lisälahopuu on oivallinen lisääntymisalusta. Mikäli havupuuvaltaista metsää halutaan säilyttää elinvoimaisena ja talouskäytössä, lahoppuualustan lisäämistä metsässä pitää harkita tarkoin. Usein kaupungin omistamat metsät ovat yksityisten metsänomistajien rajanaapureina, jolloin tuholaiset ja taudit voivat levitä myös yksityisiin metsiin, mikäli tuholaiskanta jostakin syystä pääsisi kasvamaan hallitsemattomasti kaupungin metsäalueella.

Metsäomaisuutta on perusteltua pitää myös talousmetsäkunnossa, sillä hoidettu talousmetsä voi toimia joissakin tapauksissa varteenotettavana vaihtomaana toteutettaessa mm. kaupungin strategiaa. Talousmetsänhoidon vastapainona kaupungilla on Harjun alueella luonnonsuojelualuetta sekä alueita, jota voidaan hoitaa herkällä kädellä. Harjun alueella esimerkiksi on tavoitteena luoda tai ylläpitää uhanalaisten tai harvinaisten lajien elinympäristöjä myös kompensatona muulle metsäomaisuuden ylläpitoon liittyvälle toiminnalle. Toinen merkittävä hoidettu ulkoilualue, jolla hoitotoimenpiteet tähtäävät merkittävältä osin monimuotoisuuden ja elinympäristöjen suojeluun on Pikku-Ahveniston ympäristö. Pikku-Ahveniston alueesta on valmistunut myös hoito- ja käyttösuunnitelma, joka on tulossa myös nähtäville ja hyväksyttäväksi.

Kaupunkiin ja keskustoihin perutetut niityt ovat nykyaikainen tapa tarjota hyönteisille ravintoa ja vastata luonnon monimuotoisuuden tavoitteluun. Niityt osaltaan pienentävät myös hiilijalanjälkeä, sillä ne eivät tarvitse koivun paljon huoltoa. Siihen suuntaan myös Ylöjärvellä halutaan kehittyä ja niittyjä on mahdollista perustaa mahdollisuuksien mukaan sopiville paikoille. Ehdotuksia ja ajatuksia voi esittää uusien niittyjen perustamisesta sekä niittykasvien siemenseoksen kehittämisestä yhdyskuntatekniikan yleisten alueiden vihertyönjohtajalle.

Pienelinympäristökokeilut ovat niittyjen ohella mahdollisia. Varsinkin puistoihin ja katujen varsille sijoitettaessa ne tulee suunnitella ja tarkastella kuitenkin hyvin harkiten, jotta ne säästyisivät ilkeillä, tahattomalta vaurioitumisilta, ne toimisivat mahdollisimman hyvin tarkoituksessaan eivätkä ne toimisi tuholaisyhteisten kasvualustana pihojen puutarhoille.

Valtuustoaloitteessa on ehdotettu toimialojen rajat ylittävä luonnon monimuotoisuuden lisäämishankkeen perustamista. Ehdotuksen mukaan, kun aloitteen tekijän rooli annetaan muille kuin luonnonsuojelun tai maankäytön toimijoille, voidaan yhdessä löytää yllätyksellisiä tapoja yhdistää monimuotoinen luonto ja ihmistoiminnot toisiaan vahvistavalla tavalla.

Tekniikka- ja ympäristöosastolla kokeillaan tätä jo tietyllä tavalla Suojastenlahden kunnostamisen suunnitteluhankkeessa, kun tarjouspyynnössä on edellytetty, että valittu suunnittelija tekee luontoselvitysten ja kunnostussuunnitelman lisäksi myös ehdotuksen, miten Suojastenlahden aluetta voidaan jatkossa hyödyntää

kaupunkilaisten keskuudessa linnuston seuraamisessa sekä biologian opetuksessa.

Asukkaiden osallistamisen mahdollisuuksia luonnonhoitoon on tarkasteltu myös yhdyskuntatekniikan vastualueen sisäisissä keskusteluissa. Kehitystyö on vielä kesken, mutta aluksi esimerkiksi vieraslajien kitkemiseen liittyen on jo pohdittu vaihtoehtoja, miten voitaisiin yhdistää yleisten alueiden henkilökunnan hyvä osaaminen ja ammattitaito vieraslajien tunnistamisessa, kaupunkilaisten esittämät havainnot vieraslajeista sekä vieraslajien kitkeminen. Mahdollisuutena on pohdittu mobiilipelin hyödyntämistä kesäkaudella 2023.

Lisätiedot Ari Jokihaara, p. 050 384 8383, ari.jokihaara@ylojarvi.fi

Esittelijä Yhdyskuntatekniikan päällikkö Ari Jokihaara

Päätösehdotus Tekninen lautakunta päättää antaa selosteosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi Ylöjärvellä.

Päätös Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.

Jäsen Heidi Koivisto-Haataja oli poissa kokouksesta pykälän käsittelyn lopussa klo 19:14 – 19:15.

Hyvinvointilautakunta 17.01.2023 § 7

Valmistelija Hyvinvointipäällikkö Suvi Saarinen

Ylöjärven kaupungin hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen tehtäväalue on tutustunut vihreiden valtuustoaloitteeseen ja vastaa osaltaan esitykseen luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi Ylöjärvellä. Aloitteessa on esitetty yhdeksän kohtaa toimenpiteiksi luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi. Hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen tehtäväalueella tunnistetaan tarve luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja lisäämiseksi hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseksi sekä entistä tiiviimmälle ja monialaiselle yhteistyölle.

Ehdotetuista toimenpiteistä erityisesti laaja-alaista yhteistyötä ja kaupunkilaisten osallisuuden lisäämistä tukevat toimenpiteet (2. ja 9.) vastaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita. Luonnon rooli ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden tukijana on tunnustettu viime vuosina ja taustalla on paljon tutkimusnäyttöä. Monimuotoisella luonnolla on monia hyvinvointia ja terveyttä parantavia vaikutuksia; hyvinvointivaikutukset koskettavat sekä fysiologista että psykologista hyvinvointia. Positiivisten vaikutuksen lisäksi luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen voidaan katsoa olevan uhka suoraan ihmisen hyvinvointille ja terveydelle, sillä vihreän ympäristön mikrobit voivat suojata elintasosairauksilta ja tartuntataudeilta. Lisäksi luonnon moninaisuudella on merkittävää hyötyä ihmisten mielenterveydelle. (mm. Duodecim 2021.) Luonnon moninaisuuden huomioiminen ja kestävästi liikkumisen tavoitteet ja toimenpiteet on esitetty Laajassa hyvinvointikertomuksessa (2021-2024). Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäväalueelta osallistutaan kaupungin Hiilineutraali kunta -verkoston työskentelyyn ja vahvistetaan näin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmaa toimenpiteissä. Toimenpide-ehdotuksen mukaisesti elinympäristön kehittämisessä ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä parhaat tulokset saavutetaan monialaisella yhteistyöllä ja osallisuutta mahdollistamalla.

Ylöjärven kaupunki on mukana Ympäristöministeriön Kestävä kaupunki -ohjelman haastekimpputyössä. Kehittämistyössä tarkastellaan hyvinvointiin, kaupunkivihreään ja kaupunkisuunnitteluun liittyviä kestävyysaasteita ja etsitään ratkaisuja poikkileikkaavan yhteistyön avulla. Ylöjärvellä hanketyöhön on nimetty ydintiimi, joka koostuu eri palvelualueiden edustajista, myös hyvinvointipalveluista. Hanketyö tukee eri toimialojen yhteistyötä toimenpide-ehdotuksen mukaisesti ja luo käytänteitä luonnon monimuotoisuuden hyvinvointivaikutusten tunnistamiseen ja turvaamiseen.

Osallisuuden mahdollistamista ohjaa kuntalaki (22 §) ja osallisuuden kokemuksella on suora yhteys kokemukseen hyvinvoinnista. Asukkaiden osallisuuden mahdollistamisen tapoja on tarkasteltu osana hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämisen rakenteita sekä palvelualueiden välisissä yhteistyökeskusteluissa. Toimenpide-ehdotuksen (9.) mukaisesti on hyvä tarkastella ja kehittää toimintatapoja kaupunkilaisten osallisuuden lisäämiseen eri tasoilla, kuten luonnonhoidossa ja -suojelussa. Kehitystyö ja osallisuuden tasojen rakenteet ovat vielä kesken, mutta rakentuvat osana kaupungin hyvinvointityötä ja Kestävän kaupunki -ohjelman hanketyötä.

Esittelijä Vapaa-aikajohtaja

Päätösehdotus Hyvinvointilautakunta päättää antaa selosteosan mukaisen vastauksen valtuustoaloitteeseen luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi Ylöjärvellä.

Päätös Hyväksyttiin keskustelun jälkeen.

Kasvatus- ja opetuslautakunta 21.02.2023 § 30

Valmistelija Sivistysjohtaja Matti Hursti

Edellä olevat lausunnot antavat jo hyvin kattavan vastauksen valtuustoaloitteeseen.

Kasvatus- ja opetuspalvelujen osalta voidaan täydennyksenä todeta, että toiminnan sisältöjä ohjaavat kansalliset ja paikalliset suunnitelmat. Varhaiskasvatuksessa on ”varhaiskasvatussuunnitelma”. Perusopetuksessa ja lukiossa on ”opetussuunnitelma”.

Edellä mainituista suunnitelmista poimitut tavoitteet viittaavat etenkin valtuustoaloitteen 1. ja 9. kohtiin.

Varhaiskasvatussuunnitelma:

”Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävää elämäntapaa.

Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Lähiluonto sekä rakennettu ympäristö ovat sekä oppimisen kohteita että oppimisympäristöjä.

Lapsia ohjataan kunnioittamaan luontoa, sen kasveja ja eläimiä.

Ympäristökasvatuksella edistetään kestävään elämäntapaan kasvamista sekä siinä tarvittavien taitojen harjoittamista.”

Perusopetuksen opetussuunnitelma:

”Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävästä tulevaisuudesta rakentaviksi.”

Lukion opetussuunnitelma:

”Lukio-opetuksessa ymmärretään kestävästä elämäntavan välttämättömyys sekä rakennetaan osaamisperustaa ympäristön ja kansalaisten hyvinvointia edistävälle taloudelle. Opiskelija ymmärtää oman toimintansa ja globaalin vastuun merkityksen luonnonvarojen kestävässä käytössä, ilmastonmuutoksen hillinnässä ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.”

Kasvatus- ja opetushenkilöstö konkretisoi suunnittelun kautta edellä luetellut tavoitteet päiväkotien ja koulujen toiminnaksi.

Esittelijä	Sivistysjohtaja
Päätösehdotus	Kasvatus- ja opetuslautakunta päättää antaa vastauksensa aloitteeseen edellä olevan selosteosan mukaisena.
Päätös	Hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 20.03.2023 § 102

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy ympäristölautakunnan, teknisen lautakunnan, hyvinvointilautakunnan ja kasvatus- ja opetuslautakunnan lausunnot vastauksena aloitteeseen.
Päätös	Hyväksyttiin.

Kaupunginvaltuusto 17.04.2023 § 37
633/11.05.05/2022

Kaupunginhallitus ehdottaa	Kaupunginvaltuusto hyväksyy ympäristölautakunnan, teknisen lautakunnan, hyvinvointilautakunnan ja kasvatus- ja opetuslautakunnan lausunnot vastauksena aloitteeseen.
Päätös	Hyväksyttiin.